

_____ *hokimligi*
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ *maktabgacha va*
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
to'garak rahbari

_____ *ning*
20__-20__-o'quv yili uchun

“ASALARICHI”

TO'GARAK

HUJJATLARI

To'garak a'zolari haqida ma'lumot

№	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

Maktabdan kasb va tilni bilib chiqqan bola jamiyatimizning katta yutug‘i, bilmagani muammo.

Shavkat Mirziyoyev.

“TASDIQLAYMAN”

MMIBDO‘ _____

**20__-20__-o‘quv yili uchun tuzilgan “Asalarichi” nomli to‘garagining
ISH REJASI**

No	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Asalarichilik	1		
2.	Asalarilar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi qoidalari	1		
3.	Asalari uyalarining xillari.	1		
4.	Asalarilar oilasini ko‘p qavatli uyalarda boqish	1		
5.	Asal olish.	1		
6.	Asalarilar oilasi	1		
7.	Asalari zotlarini tanlash	1		
8.	Asalari mahsuloti	1		
9.	Asalari oilasining tekshirish qoidalari	1		
10.	Parvarishlash	1		
11.	Asalari kasalliklari va ularning oldini olish	1		
12.	Ona asalari	1		
13.	Ishchi asalari	1		
14.	Erkak asalari	1		
15.	Asalarilar tanasining tashqi tuzilishi	1		
16.	Asalarilarning ichki a‘zolarining tuzilishi	1		
17.	Asalarining jinsiy a‘zolari, asalari tuxumi va nish apparati tuzilishini o‘rganish	1		
18.	Asalarichilikda qo‘llaniladigan asbob-uskunalar va qurilmalar.	1		
19.	Asalarichilikda qo‘llaniladigan iskana, tutatgich va cho‘tka	1		
20.	Ona asalari qafasi, qalpoqchasi, kurakcha va g‘altakcha	1		
21.	Gulchang ushlab moslamasi va bug‘li pichoq	1		
22.	Asalarilar yordamida qishloq xo‘jalik ekinlarini changlatish.	1		
23.	O‘zbekiston tabiiy - iqlim sharoitida o‘sovchi sharbatga boy o‘simliklar	1		
24.	Asalning fizikaviy xossalari	1		
25.	Asalning kimyoviy xossalari	1		
26.	Gulchangi va uni yetishtirish	1		
27.	Asalari suti va uni yetishtirish.	1		
28.	Asalari zahri va uni yetishtirish	1		
29.	Propolis va uni qayta ishlash	1		
30.	Sotlardan asal ajratish	1		
31.	Asalari olasidan olinadigan mahsulotlar.	1		
32.	Asalari mahsulotlari va asalari shifobaxshlik xususiyati	1		
33.	Asalari uyalarida bahorda bajariladigan ishlar	1		
34.	Asalari oilasidagi kuzgi ishlar	1		

Sana: “ ” _____ 20__-yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Asalarichilik

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: to‘garak a‘zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, mutaxassis kadrlarni tayyotlash, ta‘lim va bilim berish tizimi, hayotimizda, jamiyatimizda bo‘layotgan islohot, yangilanish jaryonlari haqida tushuncha berish, kasb-hunarga yo‘naltirish, mehnatni tashkil etishga ijodiy yondashish tuyg‘usini tarbiyalash, ta‘lim berishning jamoa shakllarini asta-sekin mustaqil, yakka tartibda ishlashga o‘tqazish, o‘zlariga yuklatilgan topshiriqlarni mustaqil va mas‘uliyatni his qilgan holda amalga oshirish.

Tarbiyaviy maqsad: ishlab chiqarish amaliyoti jarayonida amalga oshiriluvchi ijtimoiy-kasbiy moslashuv, tanlangan kasbni o‘rganish jarayonida burch, mas‘uliyat, kasbiy or-nomus hislarini o‘quvchilarda shakllantirish, o‘quvchilarni mehnatsevarlikka o‘rgatish, turmushdagi ehtiyojlar va ulardan foydalanish, asalarichilik soxasida yuqori bilimli bo‘lishi, mahorat va malaka orttirishni, ish o‘rnini tashkil qilish qonun qoidalarini tushuntirish.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a‘zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tqazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni: Asalarichilik qishloq xo‘jaligini ajralmas, muhim tarmog‘i bo‘lib, asal, mum, gulchangi va boshqa asalarichilik mahsulotlarini yetishtirish, qishloq xo‘jalik o‘simliklarini changlantirish orqali hosildorlikni oshirish, meva, rezavorlar hosili sifatini yaxshilash bilan bir qatorda urug‘chilik xo‘jaliklarida urug‘lik unumli va sifatli bo‘lishida asalarilarning o‘rni beqiyosdir.

Asalarichilik ko‘p ming yillik tarixga ega bo‘lib, qadim davrlarda asalarilar daraxt hamda tog‘qoyalari kavaklarida yashagan. Hozirda asalarilar maxsus uyalarda parvarish qilinadi. Asalarichilik yetti xazinaning biri hisoblanadi. Asalari faqat ikki xil ozuqa – o‘simlik gullaridan to‘plangan sharbat (asal) va gulchangini iste‘mol qiladi. U o‘simlik gullaridan to‘plangan sharbatni qayta ishlab asalga, gulchangini esa inchalarga joylab, ustiga asal quyib, uzoq saqlanadigan “perga” deb nomlanuvchi oqsil ozuqaga aylantiradi.

Hozir har bir sohada – sanoat, qandolatchilik, tibbiyot, samolyotsozlik, raketsozlik, radio-televizor hamda kompyuter sohalarida asalarining mum mahsulotlaridan foydalanilmoqda. Shuning uchun ham asalarichilik daromadli tarmoqlardan biri bo‘lib kelmoqda.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchilliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustaxkamlab kelish.

Sana: “ ” _____ 20__-yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Asalarilar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi qoidalari

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: to‘garak a‘zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, mutaxassis kadrlarni tayyotlash, ta‘lim va bilim berish tizimi, hayotimizda, jamiyatimizda bo‘layotgan islohot, yangilanish jaryonlari haqida tushuncha berish, kasb-hunarga yo‘naltirish, mehnatni tashkil etishga ijodiy yondashish tuyg‘usini tarbiyalash, ta‘lim berishning jamoa shakllarini asta-sekin mustaqil, yakka tartibda ishlashga o‘tqazish, o‘zlariga yuklatilgan topshiriqlarni mustaqil va mas‘uliyatni his qilgan holda amalga oshirish.

Tarbiyaviy maqsad: ishlab chiqarish amaliyoti jarayonida amalga oshiriluvchi ijtimoiy-kasbiy moslashuv, tanlangan kasbni o‘rganish jarayonida burch, mas‘uliyat, kasbiy or-nomus hislarini o‘quvchilarda shakllantirish, o‘quvchilarni mehnatsevarlikka o‘rgatish, turmushdagi ehtiyojlar va ulardan foydalanish, asalarichilik sohasida yuqori bilimli bo‘lishi, mahorat va malaka orttirishni, ish o‘rnini tashkil qilish qonun qoidalarini tushuntirish.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a‘zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epchil-u, kim chaqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tqazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni:

Asalarilar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi qoidalarini o‘rganish

Ishning maqsadi: asalarilar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi qoidalarini o‘rganish.

Jihozlar: asbob-uskuna va moslamalar, oldi to‘rli bosh kiyim, oq xalat, validol, adrenalin, efedril hamda xavfsizlik texnikasi qoidalari bo‘yicha yo‘riqnoma.

Ishni bajarish tartibi:

1. Ish o‘rnini xavfsizlik texnikasi qoidalariga rioya qilgan holda tashkil qilish.
2. Asalarilar bilan ishlashda berilgan xavfsizlik texnikasi qoidalarini o‘rganib chiqish.
3. O‘rganish natijalarni daftarga yozib olish.
4. Ishni yakunlash va ish o‘rnini yig‘ishtirib, tartibga keltirish.

Asalarilar bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi qoidalari

1. Asalarilar bilan ishlash paytida odekolon yoki atirdan foydalanmang, o‘tkir hidli narsalar (masalan, piyoz, sarimsoq)ni iste‘mol qilmang, shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qiling. Chunki asalarilar hidga o‘ta ta‘sirchan. O‘tkir hid arilar jahlini chiqaradi, ular sizni chaqishi mumkin.

2. Asalarilar soch, junni hamda to‘q ranglarni yoqtirmaydi. Soch yoki soqol orasiga kirsang, o‘ralashib qoladi, bundan qo‘rqadi va hujumga o‘tadi.

3. Keskin harakatlar qilmang. Asalarilar joylashgan hududda yugurish, qo‘l siltash va boshqa keskin harakatlar qilish ularni cho‘chitadi, natijada ular tajovvuzkor bo‘lib qoladi.

Uyaga ko‘zi tomonidan yaqinlashish mumkin emas.

4. Asalarilar bilan ishlashda so‘zsiz oldi to‘rli bosh kiyim va oq xalat kiying.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a‘zolarini yutuq va kamchilliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e‘lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustaxkamlab kelish.

Maktab MMIBDO‘ _____ sana _____ 20__ yil

Sana: “ ” _____ 20__-yil. Sinflar: _____ To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Asalari uyalarning xillari.

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta’limiy maqsad: to‘garak a’zolari faolligi va mustaqilligini oshirish, mutaxassis kadrlarni tayyotlash, ta’lim va bilim berish tizimi, hayotimizda, jamiyatimizda bo‘layotgan islohot, yangilanish jaryonlari haqida tushuncha berish, kasb-hunarga yo‘naltirish, mehnatni tashkil etishga ijodiy yondashish tuyg‘usini tarbiyalash, ta’lim berishning jamoa shakllarini asta-sekin mustaqil, yakka tartibda ishlashga o‘tqazish, o‘zlariga yuklatilgan topshiriqlarni mustaqil va mas’uliyatni his qilgan holda amalga oshirish.

Tarbiyaviy maqsad: ishlab chiqarish amaliyoti jarayonida amalga oshiriluvchi ijtimoiy-kasbiy moslashuv, tanlangan kasbni o‘rganish jarayonida burch, mas’uliyat, kasbiy or-nomus hislarini o‘quvchilarda shakllantirish, o‘quvchilarni mehnatsevarlikka o‘rgatish, turmushdagi ehtiyojlar va ulardan foydalanish, asalarichilik soxasida yuqori bilimli bo‘lishi, mahorat va malaka orttirishni, ish o‘rnini tashkil qilish qonun qoidalarini tushuntirish.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan islohatlar, mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ustivor yo‘nalishlariga muvofiq to‘garak a’zolarini sifatli o‘qitish va tarbiyalash, mustaqil fikrlashga qodir bo‘lgan, hozirgi zamon bozor sharoitlarida ishni izchil tashkil eta oladigan, yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash.

Mashg‘ulot turi: yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Mashg‘ulot uslubi: tushuntirish, suxbat, tezkor savol – javob, amaliy mustaqil ishlar bajarish, munozara, muammoli topshiriq, ko‘rgazmali va boshqalar.

Mashg‘ulot metodi: guruhlarda ishlash, “kim epcil-u, kim chaqqon”, “ko‘rsam tezroq o‘rganaman”, “muammo va yechim” shu kabi metodlar.

Mashg‘ulot jihozi: mavzuga oid rasm, ko‘rgazmalar va tarqatma materiallar, o‘quv qurollari, elektron materiallar.

Mashg‘ulotning borishi:

I. Tashkiliy qism: a) Salomlashish. b) Davomatni aniqlash.

II. Uyga vazifani so‘rash: a) Savol – javob o‘tqazish. b) Topshiriqlarni tekshirish.

III. Yangi mavzu bayoni: Asalarichilikda quyidagi uyalar ishlatiladi. 1-Yotiq uyalar, 2-Ikki qavatli uyalar va 3-Ko‘p qavatli

uyalar. Yotiq uyalar: Bir qavatdan iborat bo‘lib, 20 tadan 36 tagacha 435x300 mm o‘lchamdagi mum katak inchali romlarni joylashtirish mumkin. Magazin qurilmasiga 435x145 mm o‘lchamdagi romdan uyaning hajmiga qarab 18 tadan 34 tagacha joylashtirish mumkin.

Asalari oilalarini yotiq uyalarda boqib, ular mahsuldorligining yuqori bo‘lishi uchun asalari oilasining ko‘chga chiqmasdan ishchan xolatda saqlash maqsadida bir qancha tadbirlar o‘tkaziladi.

Asalari oilasini ikki qavatli uyalarda boqish.

Ikki qavatli uyalar: ikki qavatdan iborat bo‘lib, har bir qavatiga 12 tadan 435x300 mm o‘lchamdagi mumkataki romlarni joylashtirish mumkin. Har bir asosiy qavatdan keyin magazin qurilmasi bo‘lib, 435x145 mm o‘lchamdagi romdan 10 ta qo‘yiladi. Asosiy qavat va magazin qurilmasining oldingi va orqa tarafidagi yog‘och devorining qalinligi 40 mm, ikki yon tarafi 30 mm bo‘ladi. Pastki uchish teshigi uyaning taglik qismidan 15 mm, yuqorigi uchish teshigi doira shaklida bo‘lib 25 mm o‘lchamda bo‘ladi. Oilaning ichki harorati birdaniga pasayib ketmasligi uchun ikkinchi uya qavatiga 5-6 ta mumkataki romli romlar qo‘yib, uyaning qolgan bo‘sh qismi yostiqla yordamida to‘siq qo‘yiladi va asalari oilasining rivojlanishiga qarab sekin-asta murnkataki romlar qo‘yib kengaytirib boriladi. Shunday qilib, uyaning ikkinchi qavati birinchi qavatining davomi hisoblanib, u qismga asalari asal to‘playdilar. Asalarilar ko‘p sonli bo‘lganda hamda asal to‘plashda uyaning ichki hajmi torlik qilganda, asosiy sharbat tashish davrida uning ustiga uchinchi qavat yoki kichikroq hajmli (435x145 mm o‘lchamdagi) romli magazin qavatini o‘raatish mumkin.

Asosiy sharbat beradigan o‘simliklar gullaguncha asalari oilasini tayyorlashda asosiy asal tepa qavatda joylashishi uchun, tepa qavatdagi lichinkali murnkataki romlarning o‘mi pastki qavatdagisi bilan almashiriladi. Inchalarni qirqib chiqayotgan asalari ko‘rinib turganlari esa tepa qavatga ko‘chiriladi.

Asalarilar ko‘chga chiqish mavsumida, ya’ni yoz oyining birinchi yarmida o‘simliklari kuniga 2 kg atrofida sharbat berib, uning ketidan iyul oyida kuchli sharbat ajratadigan o‘simliklari bor joylar ikki qavatli uyalarda asalari boqish uchun eng qulay hisoblanadi. Sunday hollarda yoz oyining birinchi yarmida asalarilarning sharbat tashishi ko‘p sonli lichinkalarni boqish bilan qo‘shilib ketadi. Natijada, oilada asalari asal to‘plash va ko‘p sonli lichinkalarni yetishtirish evaziga ish bilan ta’minlanib, ularning ko‘chga chiqishi bartaraf etiladi.

IV. Mashg‘ulotni yakunlash: to‘garak a’zolarini yutuq va kamchilliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

V. Uyga vazifani e’lon qilish: yangi mavzuni to‘liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

18-rasm. Asalari oilasining ikki qavatli uyalar.

veb-saytimiz: Zokirjon.com

Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

40 listdan iborat 34 soatli "Asalarichilik" to'garakni to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

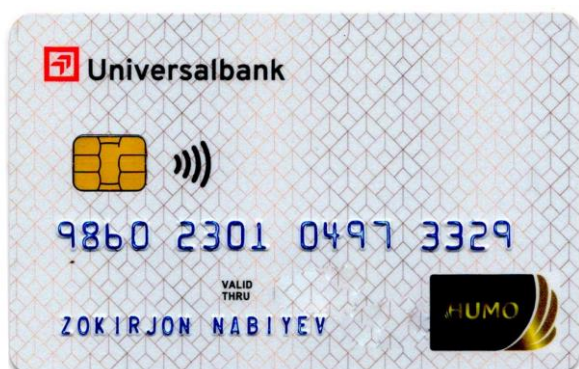
Narxi: 20 ming so'm

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To'liq holda olganingizdan so'ng:

Faqat o'zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.